

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1921-11-19, iš Miuncheno - į Berlyną

Vakar vakarą gavau tavo laišką ir atvirutę, o šiandie ir vertimą.

Vakar vakarą gavau tavo laišką ir atvirutę, o šiandie ir vertimą [1]. Vertimo dar nežiūrėjau, bet rytoj sekmdienis, tai aš[,] manau[,] jį visais trimis skaitymais peržiūrėsiu (aš trimis skaitymais skaitau, o šventės poilsio nežinau).

Gaila, kad Tu man Jadzės [2] adreso neparašai, aš jai iki šiol dar nieko nesu rašęs. O, žinai, būtų gerai, kad jūs abidvi atvažiuotumėt.

Visų pirma Tau namo važiuot Kalėdoms aš nepatarčiau. Užtruksi daugiau dviejų savaitių, tai aišku. Paskui nežinia, kaip gali būti su važiavimu atgal - viskas gali atsitikti. O antra - ir kas svarbiausia, aš truputį bijau, kad Tu Kaune gali vizos nebegauti. Kultūros ministerija apie tave tikrai pranešė pasiuntinybei vokiečių Kaune, ir jie žino, kad Tu vizą gavai šmugelio keliu. Šiuo tarpu gali Kaune padaryti nesmagumų.

Reikėtų apie tai gerai pagalvoti. Pagaliau, ir su vertimu tris savaites tuomet mažiausia tu nieko nedarytum, o tai nėra geras daiktas. Todėl del grynai praktikinių priežasčių aš manyčiau, kad į Būgius Kalėdoms važiuoti tau neverta. Tėvui gali tai parašyti, ypač svarbus motyvas - del vizos ir del vertimo.

Jeigu Tu nevažiuotum namo, tai būtų labai gerai, kad atvažiuotum į Miunšeną. Labai gerai būtų, kad atvažiuotų ir Jadzė. Tuomet jūs dvi galėtumėt pas mane apsistoti - nereikėtų lįsti į viešbutį ir nieko nekainuotų arba kainuotų vienus mažmožius. Aš su šeiminkais gyvenu labai gerai, panašių dalykų, kokie dedas pas Noskę, čia niekuomet nėra buvę ir jie čia yra nesuprantami.

Vakar aš šeiminkui apie Noskę [3] papasakojau, tai jis juokias. Aš pasakiau, kad Kalėdoms pas mane gali draugų atvažiuoti ir klausiau, kaip jis į tai žiūri. Jis žadėjo pristatyti lovų[,] kiek reikės, į kambarį. Tiesa, aš nepasakiau, kad moteriškos atvažiuos, bet tai nesvarbu - šeiminkas labai padorus žmogus ir nekvailas.

O aš manau, jeigu jūs su Jadze atvažiuosit - tai mes drąsiai visi trys viename kambary be jokių nepatogumų galime miegoti.

Mano kambarys didelis, stovi dabar lova ir kušetė, ant kurios galima miegoti. Jei pastatyti dar vieną lovą - jokio skirtumo nebūtų. Jei atvažiuotų ir Rimka [4] - ir tai sutilptumėm. Aš turiu sviesto, lašinių, kumpio - pragyvenimas irgi maža tekainuotų. Pavažiuotumėm į kalnus pačiūžomis, šventes drauge pabūtumėm. Tai visa galėtų gerai išeiti. Reikia žinoti, kad jūs Miunchene galėsit būti ne daugiau 7-8 dienų, nes kitaip policijai daug mokėti reikėtų. Parašyk apie visa tai Jadzei, ir man jos adresą - aš irgi parašysiu. Į Miuncheną galima važiuot ir pro Leipcigą - tas pat išeina, kaip ir pro Halę. Tu galėtum atvažiuot į Leipcigą ir abi su ja važiuot į Miuncheną. Aš manau, kad tai gerai gali būti. Paskui, kaip jūs manot del Rimkos? Ar jis kviesti? Jei pakviesiu - tikrai atvažiuos. Nors, rodos, gali ir be kvietimo atvažiuot. Tiktai jeigu aš jam nieko nerašysiu, tai gali neatvažiuot. Kaip jūs manot - aš prieš jį nieko neturėčiau; būtumėm nenusisekusių piliečių kompanija. A, kaip manai, Vanduk?

Aš norėčiau labai ir Jadzę pamatyti. Aš jai gerą laišką parašysiu, tai ji gal atvažiuos. Būtų gerai. A, Vanduk?

Bučiuoju
Bal.

KOMENTARAI

- [1] Alfred Croiset, Maurice Croiset, *Manuel d'Histoire de la Littérature grecque*, Paris: A. Fontemoing, 1900.
- [2] Jadvyga Čiurlionytė, etnomuzikologė, tuo metu Leipcigo konservatorijos studentė, Balio Sruogos pažįstama „nuo 1915 metų pabaigos, kai jis atvyko į Maskvą studijuoti“ ([Jadvygos Čiurlionytės atsiminimai apie Balį Sruogą], in: *Balys Didysis*, sudarė ir redagavo Reda Pabarčienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 99). Jau tuomet užsimezgusi „didelė bičiulystė“ tęsėsi ir toliau studijuojant Vokietijoje (*Ibid.*, p. 100). Balys Sruoga kartu su jį aplankydavusiais artimiausiais bičiuliais – Vanda Daugirdaite, Jadvyga Čiurlionyte, Albinu Rimka, Faustu Kirša – vaikščiodavo po Miuncheną, paveikslų galerijas, muziejus, įžymias architektūros vietas, parkus, aludes, išvykdavo į kalnus.
- [3] Vandos Daugirdaitės nuomojamo kambario Berlyne šeimininkas.
- [4] Albinas Rimka, Frankfurto prie Maino visuomenės ir prekybos mokslų akademijos studentas, Balio Sruogos bičiulis, dažnai rašydavęs laiškus, atvykdavęs aplankyti draugo į Miuncheną.